

Bilgi ve Aristoteles

-Aristoteles Felsefesinde Bilginin Temellendirilmesi-

Ramazan YILMAZ

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1575

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISBN: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Eskiyei Yayınları

Yayın No | Publication Number: 303

Kitap Adı: Bilgi ve Aristoteles -Aristoteles Felsefesinde Bilginin Temellendirilmesi-
Book Title: Knowledge and Aristotle -The Grounding of Knowledge in Aristotle's
Philosophy-

ISBN: 978-625-5536-16-7

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255536167

Yazar | Author: Ramazan YILMAZ | orcid.org/0000-0002-7367-7333

Kurum | Institution: Karabük Üniversitesi

ROR ID: ror.org/04wy7gp54

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 150

Yayın Tarihi | Publication Date: Mart | March 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HPCA | Batı felsefesi: Antik, Klasik dönem felsefesi | Western philosophy:
Ancient, to c 500

BISAC: PHI002000 | Antik ve Klasik Felsefe | Philosophy / History & Surveys
/ Ancient & Classical

THEMA: QDTK | Antik felsefe | Ancient philosophy

LC: B485 | Aristoteles | Aristotle

Atf Bilgisi | Cite as: Yılmaz, Ramazan. *Bilgi ve Aristoteles*. Ankara: Eskiyei Yayın-
ları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050
Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60
www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

Bilgi ve Aristoteles

-Aristoteles Felsefesinde Bilginin Temellendirilmesi-

Ramazan YILMAZ

Ankara 2025

Yazar Hakkında | About the Author

Ramazan YILMAZ

1982 yılında Karabük'te doğdu. İlk ve Ortaöğretimini Karabük'de tamamladı. 2003 yılında İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden mezun oldu. Yüksek lisansını 2013 yılında Marmara Üniversitesi'nde Felsefe ve Din Bilimleri alanında "Aristoteles Felsefesinde Bilginin Temellendirilmesi" başlıklı teziyle tamamladı. 2020 yılında Ankara Üniversitesi'nde Felsefe ve Din Bilimleri alanında "Richard Rorty'nin Heidegger Eleştirisi: Keşfedilen Hakikatten Yaratılan Hakikate" başlıklı teziyle doktorasını tamamladı. Karabük Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde görev yapmaktadır. Ayrıca evli ve iki çocuk babasıdır. Yazarın akademik çalışmaları felsefe tarihi üzerine yoğunlaşmaktadır.

He was born in 1982 in Karabük. He completed his primary and secondary education in Karabük. In 2003, he graduated from Istanbul University Faculty of Theology. He graduated from Marmara University in the field of Philosophy and Religious Sciences in 2013 from Marmara University with a thesis titled 'The Grounding of Knowledge in Aristotle's Philosophy'. In 2020, he obtained his PhD in the field of Philosophy and Religious Sciences at Ankara University with the thesis titled 'Richard Rorty's Critique of Heidegger: 'From Truth That Found to Truth That Made''. He is currently working at Karabük University Faculty of Theology. He is also married and has two children. The author's academic studies focus on the history of philosophy.

Kitap Hakkında

Bilgi ve Aristoteles

-Aristoteles Felsefesinde Bilginin Temellendirilmesi-

Bilgi, insanın varlıkla kurduğu ilişkinin en önemli biçimidir. İlkçağdan itibaren felsefenin mühim mevzularından birini oluşturmuştur ve hala da tartışılmaya veya açıklanmaya çalışılan bir olgudur. Şüpheden kurtulup kesinliğe ulaşma arzusu ve bu arzunun nasıl gerçekleşeceği, bilgide kesinliğin nasıl sağlanacağı soruları bilginin nasıl temellendirileceği sorusuyla ilişkilidir. Bu cevap varlıkla kuracağımız ilişkinin sıhhatini de belirleyecektir. Bu eser Aristoteles'in bilgi anlayışını ele almaktadır. Bilgi hakkında tartışılan temel problem ise bilginin nasıl temellendirildiğidir. Aristoteles'in konuyla ilgili görüşlerini açıklamadan önce Aristoteles öncesi felsefede Bilgi kuramının temel sorularına yönelik yaklaşımları ortaya koymaya çalıştık. Böylece Aristoteles'in anlayışı için bir çerçeve oluşturabileceğimizi düşündük. Aristoteles, bilgiyi tümelin bilgisi olarak görmekte ve bir şeyi bilmenin onun nedenini bilmek olduğunu söylemektedir. Aristoteles bilimsel yöntem olarak tümdengelim kabul etmekte, zorunlu ve doğru öncüllerden kurallarına uyularak yapılan tümdengelim bize doğru bilgi vereceğini düşünmektedir. Kendisinin kanıtlamalı bilgi dediği bu bilgi, zorunlu öncüller üzerine inşa edilmektedir. Kanıtlamanın temeli olan tümel ilkelere ulaşmanın yolu, Aristoteles'e göre duyuşsal algılamalara dayanan deneyim ve bu deneyim üzerine temellenen tümevarımdır. Ruhun bir işlevi olması açısından bilme eylemi bu noktada ruhun yetileri olan duyumsama ve düşünme üzerine temellendirilmektedir. Konuyla ilgili gözden kaçırılmaması gereken nokta şudur: Aristoteles'e göre bilgi tümelin bilgisi olmasına rağmen, onun varlık anlayışında gerçek varlık tümeler değil bireysel varlıklardır. Çalışmamızda bilgi problemini Aristoteles üzerinden ele almamızın sebebinin, onun etkisi sebebiyle olduğu kolaylıkla anlaşılabilir. Zira gerek İslam felsefesinin gerekse Batı felsefesinin anlaşılması ancak temellerinin anlaşılmasına bağlıdır. Bunun yanında Aristoteles'in bilgi ve bilimle ilgili fikirlerinin anlaşılması, özellikle çağdaş bilim felsefesindeki yaklaşımların klasik felsefeyle kıyaslanmasına olanak sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Episteme; kanıtlama; tümevarım; akıl; duyum; tümel

About the Book

Knowledge and Aristotle

The Grounding of Knowledge in Aristotle's Philosophy-

Knowledge is the most important form of human relationship with being. It has been one of the most important subjects of philosophy since ancient times, and it is a phenomenon that is being discussed or explained even today. The desire to get rid of doubt and reach certainty and how to make this desire come true, how to ensure certainty in knowledge are related to the question of the grounding of knowledge. This answer will also determine the validity of our relationship with being. This work focuses on Aristotle's understanding of knowledge. The main problem discussed about knowledge is how knowledge is grounded. Before explaining Aristotle's views on the subject, we tried to reveal the approaches to the basic questions of the theory of knowledge in pre-Aristotelian philosophy. Thus, we thought we could create a framework for Aristotle's understanding. Aristotle considers knowledge as the knowledge of the universal and says that to know something is to understand its cause. Aristotle accepts deduction as the scientific method and thinks that deduction from necessary and true premises in accordance with the rules will give us accurate knowledge. This knowledge, which he calls evidential knowledge, is built on necessary premises. According to Aristotle, the method of achieving universal principles, which is the basis of proof, is experience based on sensory perceptions and induction based on this experience. At this point, the act of knowing, as a function of the soul, is based on sensation and thinking, which are the faculties of the soul. The point that should not be overlooked on the subject is this: According to Aristotle, although knowledge is the knowledge of the universal, in his understanding of being, real beings are not universals but individual beings. It can be easily understood that the reason why we deal with the problem of knowledge by focusing on Aristotle in our study is because of his influence. The understanding of both Islamic and Western philosophy depends on the understanding of their foundations. In addition, understanding Aristotle's ideas on knowledge and science will enable us to compare the approaches in the contemporary philosophy of science with classical philosophy.

Keywords: Episteme; proving; induction; intellect; sensation; universal

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	9
GİRİŞ	11

BİRİNCİ BÖLÜM

BİLGİ TEORİSİ VE ARİSTOTELES ÖNCESİ BİLGİ SORUNUNA

BAKIŞ	19
1.1. Bilgi Teorisine Genel Bakış	19
1.1.1. Bilginin İmkânı	24
1.1.1.1. Dogmatizm	24
1.1.1.2. Şüphecilik ve Rölatif Bilgi Anlayışı ya da Mutlak Bilginin İnkârı.....	26
1.1.1.2.1. İlk Şüpheciler	28
1.1.1.2.2. Protogaras	30
1.1.1.2.3. Gorgias	31
1.1.2. Bilginin Kaynağı	33
1.1.2.1. Bilginin Kaynağı Deneyimdir	34
1.1.2.2. Bilginin Kaynağı Akıldır (Rasyonalizm)	36
1.2. Aristoteles Öncesi Felsefede Bilgi Sorununun Ele Alınışı	39
1.2.1. Sokrates Öncesi Doğa Filozoflarında Bilginin Kaynağı	39
1.2.2. Sokrates	44
1.2.3. Platon.....	47

İKİNCİ BÖLÜM

ARİSTOTELES'İN BİLGİ VE BİLİM ANLAYIŞI.....	57
2.1. Aristoteles'te Bilginin Özellikleri.....	58
2.2. Aristoteles'te Bilgi-Varlık İlişkisi	64
2.2.1. Aristoteles'in Varlık Anlayışı	65
2.2.1.1. İlineksel Anlamda Varlık	65
2.2.1.2. Özü Gereği - Asıl Anlamda Varlık - Töz.....	66
2.2.1.3. Kategoriler - İkincil Tözler	70
2.3. Aristoteles'te Bilimler ve Bilimlerin Tasnifi.....	73
2.3.1. Bilimlerin Sınıflandırma Ölçütü.....	74

2.3.1.1. Varlık Alanlarına Göre Sınıflandırma.....	74
2.3.1.2. Kapsam Açısından Sınıflandırma.....	75
2.3.1.3. Bilimlerin Amacına Göre Sınıflandırılması.....	76
2.3.2. Pratik Bilimler.....	77
2.3.3. Poetik Bilimler	81
2.3.4. Teorik Bilimler.....	82
2.3.4.1. Fizik	83
2.3.4.2. Matematik	85
2.3.4.3. İlk Felsefe	88

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARİSTOTELES FELSEFESİNDE BİLGİNİN TEMELLENDİRİLMESİ 91

3.1. Bilimsel Yöntem ya da Bilginin Mantıksal Temellendirilmesi ...	92
3.1.1. Kanıtlamanın Biçimsel Kuruluşu.....	92
3.1.2. Bilimsel Bilginin İçeriksel Temellendirmesi	95
3.1.3. Kanıtlamada Öncüllerin Özellikleri	96
3.1.4. İspat Edilemeyen İlkeler	99
3.1.5. Kıyasta Orta Terimin Önemi ve İşlevi.....	101
3.1.6. Kanıtlamanın Çeşitleri	102
3.1.6.1. Tikel ve Tümel Kanıtlama	102
3.1.6.2. Olumlu ve Olumsuz Tanıtlama.....	104
3.2. Kanıtlamalı Bilgide İlkelerin Elde Edilişi.....	105
3.2.1. Tümevarım.....	106
3.3. Bilginin Ruhun Yetileri Açısından Temellendirilmesi	114
3.3.1. Bilginin Duyusal Temelleri	115
3.3.2. Duyumsamanın İşleyişi.....	118
3.3.2.1. Ortak Duyu.....	121
3.3.2.2. Hafıza-Anımsama-İmgeleme.....	123
3.3.3. Deneyim ve Tecrübe	126
3.3.4. Akıl	129
3.3.4.1. Aklın İşlevleri	134
3.3.4.2. Çıkarımsal Akıl ve Kavrayıcı Akıl.....	136

SONUÇ

KAYNAKÇA.....

DİZİN.....

ÖN SÖZ

Bir bilimin ve disiplinin niteliklerinin tam olarak anlaşılması, o bilimin veya disiplinin kendisine problem olarak ele aldığı sorunların kavranmasına bağlıdır. Bu kavrayışın sağlanması ise ele alınan sorunların tarihsel kökenlerine inmeyi gerektirir. İnsanın varlığı anlama ve açıklama çabası olarak ortaya çıktığından günümüze kadar felsefenin en önemli ve değişmez problem alanlarından birisi, insanın kendisinin de içinde bulunduğu varlıkla ilişkisinin en önemli tezahürlerinden birisi olan ya da varlıkla olan ilişkisinin temeli olan 'bilgi'nin kendisi olmuştur. Felsefenin bir problem alanı olarak, sistemleşmesi çok uzun bir zaman sürse de 'bilgi kuramı' ya da 'epistemoloji'nin problemlerinin tarihi, felsefenin tarihi kadar eskidir. Bu açıdan bilgi sorununun daha iyi anlaşılması için onun tarihsel köklerine inmek ve bu alana katkı yapan filozofların düşüncelerinin incelemek gerekir.

Bu anlama ve inceleme aşamasında, kendimize orjin olarak Aristoteles'i almamızın iki sebebi bulunmaktadır. Bunlardan ilki, O'nun yüzyıllar boyunca değişik felsefe çevrelerince değerlendirilmesi ve gerek İslam düşüncesi gerek Batı düşüncesi üzerinde tartışmasız bir etki bırakmış olmasıdır. İkinci sebep ise, felsefe yapmanın, ya da felsefeyi öğrenmenin filozoflarla sohbet etmekle mümkün olacağı düşüncesidir. Bu anlamda bize en büyük katkı yapacak kişilerden birinin Aristoteles olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Bu eser yıllar önce Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı'nda yapılan yüksek lisans çalışmasının gözden geçirilerek kitaplaştırılmış halidir. Bu sebeple yıllar önceki çalışmamızda danışmanlık yapan, başından sonuna kadar özveriyle takip eden, engin bilgi ve tecrübesini esirgemeyip bütün duyarlılığını ortaya koyan değerli hocam Dr. İsmail Killoğlu beyefendiye teşekkürü bir borç bilirim. Çalışmalarına

vakit ayırabilmem için hayatın birçok yükünü kendi omuzlarına alan değerli eşime ise ayrıca teşekkür etmek isterim. Zira kendisi olmasaydı bu eser vücuda gelmezdi.

Rıdvan YILMAZ
Karabük 2025